

Κείμενο 1

Λειτουργικός αναλφαβητισμός

Το κείμενο είναι άρθρο του Δημήτρη Γαλλή, δημοσιευμένο στις 19.07.2020 στον ιστότοπο <https://freesunday.gr/apopseis/item/37301-leitoyrgikos-analfabhtismos> (προσπέλαση στις 8.4.2021), με θέμα τον λειτουργικό αναλφαβητισμό. (διασκευή)

Αναλφαβητισμός είναι η αδυναμία γραφής και ανάγνωσης. Είναι πλήρης, όταν συνυπάρχει αδυναμία ανάγνωσης και γραφής και μερικός, όταν υπάρχει δυνατότητα ανάγνωσης, αλλά όχι γραφής. Οργανικά αναλφάβητοι θεωρούνται αυτοί που δεν διδάχτηκαν ποτέ γραφή και ανάγνωση, ενώ λειτουργικά αναλφάβητοι θεωρούνται αυτοί που διδάχτηκαν γραφή και ανάγνωση, αλλά στη συνέχεια δεν τις καλλιέργησαν, με αποτέλεσμα να τις ξεχάσουν. Σε μια πιο διευρυμένη ανάλυση, λειτουργικός αναλφαβητισμός είναι η αδυναμία κατανόησης απλών γεγονότων τα οποία αναφέρονται στην καθημερινή ζωή (κοινωνική, οικονομική, πολιτική) των ανθρώπων. Αυτή η μορφή αναλφαβητισμού είναι ανεξάρτητη από την τυπική μόρφωση και συναντάται σε κάθε κοινωνική ομάδα.

Σημαντικές αιτίες για την εμφάνιση του λειτουργικού αναλφαβητισμού είναι η πολυπλοκότητα της σύγχρονης ζωής, η μεγάλη ταχύτητα με την οποία μεταβάλλονται τα πράγματα γύρω μας, ο τεράστιος όγκος των διακινούμενων πληροφοριών, η ραγδαία εξέλιξη των επιστημών. Ο λειτουργικός αναλφαβητισμός μπορεί να είναι αποτέλεσμα και της υψηλής εξειδίκευσης, που παραμελεί τις γενικές γνώσεις, όπως και παρενέργεια της τεχνολογίας, η οποία εισάγει ταχύτητες και αυτοματισμούς στην καθημερινότητα. Όλα αυτά οξύνονται και από το μερικότερο, αλλά καθόλου αμελητέο, ζήτημα του ψηφιακού αναλφαβητισμού, της ουσιαστικής αδυναμίας μεγάλου μέρους (ακόμη και μορφωμένου) του πληθυσμού να κατανοήσει πώς λειτουργεί ο υπολογιστής, το διαδίκτυο και συνολικά η ψηφιακή τεχνολογία. Δεν αρκεί να είσαι χρήστης ενός συστήματος, χωρίς να έχεις κατανοήσει τη δομή και τη φιλοσοφία της λειτουργίας του.

Αν ξεφύγουμε από τους ορισμούς, λειτουργικός αναλφαβητισμός είναι, πέρα από την αδυναμία κατανόησης όσων συμβαίνουν γύρω μας, η απόλυτη αδυναμία αξιολόγησης νέων πληροφοριών, η διαφοροποίηση της σκέψης και εντέλει η διαφυγή από τις

δαισθηματικές, οι οποίες στη σύγχρονη εποχή επέστρεψαν μέσα από τις οθόνες που όλοι χρησιμοποιούμε.[...]

Κείμενο 2

[Πρόταση γάμου]

Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το μυθιστόρημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Οι σκλάβοι στα δεσμά τους», εκδόσεις Γράμματα, 1994.

«Στο χέρι σου κρέμεται,» ξανάπε ο γέρος, «εσέ Ευλαλία, όλο το σπίτι, αν θέλεις εσύ γλιτώνει!... Ναι, γλιτώνει, αν θέλεις εσύ, Ευλαλία!...»

«Εγώ;» είπε η κόρη φοβισμένη...

Ο γέρος δεν ήξερε πώς να αρχίσει. Εκατέβασε το βλέμμα, έσιαξε το πανωφόρι του σα να κρύωνε, εκοκκίνισε, έβηξε, εκουνήθηκε και τέλος είπε συλλογισμένος.

«Ο Αριστείδης Στεριώτης, ο γιατρός... τότε ξέρετε όλοι!»

Κ' εσώπασε πάλι για κάμποση ώρα. «Ναι», ξακολούθησε έπειτα περίτρομος, «αυτός έχει τα περισσότερα χαρτιά μου στο συρτάρι του... Δεν ξέρω πώς τ' απόχτησε... Αλλά δε θέλω να πω αυτό. Είναι πλούσιος... Θα δώσει καιρό για να πλερώσω... φτάνει μόνο... Α, Ευλαλία, μου μήνυσε σήμερα... Ήρθε εδώ ο Χαντρινός... με κουβέντιασε πολλές ώρες... Άκουσέ με, Ευλαλία!... Σε θέλει γυναίκα του!... Μπαίνει εδώ μέσα γαμπρός και μας φτιάνει τες δουλειές μας, όπως εκείνος ξέρει!... Φυσικά δεν έδωκα λόγον κανένα... Α, Ευλαλία!...»

«Ποτέ!» ανάκραξε η Ευλαλία, σταυρώνοντας τα χέρια της. Και το πρόσωπό της εγίνηκε κατακόκκινο.

«Όπως θέλεις, Ευλαλία,» αποκρίθηκε γλυκά ο πατέρας, σιάνοντας πάλι το παλιό πανωφόρι του... «Το δικό είναι δικό σου, Ευλαλία... Εγώ να σε βιάσω... ω παιδί μου... Ποτέ... Αλλά... η ανάγκη, η περίπτωση... Γι' αυτό μιλώ... Τον ήθελα, λες, γαμπρό μου, Ευλαλία, το γιο του Δήμου;... Εγώ!... Αλλά πάλι είναι πολύ καλός νέος... Όχι;... Τι να γίνει... Στα σημερινά τα χάλια... δε σας φαίνεται... θα 'πρεπε να δεχτούμε!...»

Η Ευλαλία εδάκρυσε τώρα από τη στενοχώρια κι έτρεμε:

«Όχι!...» είπε με σταθερή φωνή... «Όχι.»

«Η ανάγκη,» είπε ο Σπύρος μ' ένα χαμόγελο αδιαφορίας, «κυβερνάει τον κόσμο... Θα 'θελα, λες, Ευλαλία, να προτιμήσω εγώ τη θυγατέρα του Αστήρη... Μου αρέσουν καλύτερα άλλες... Κι όμως... γιατί πρέπει κανείς να ζήσει!...»

(1922)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είναι «λειτουργικός αναλφαβητισμός» και ποιοι παράγοντες τον προκαλούν, σύμφωνα με το κείμενο 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει ως τρόπο ανάπτυξης κυρίως τον ορισμό. Επιβεβαίωσε με αναφορά σε τρία σημεία την παραπάνω διαπίστωση (μονάδες 6) και αιτιολόγησε την επιλογή του με κριτήριο την πρόθεσή του (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 γίνεται χρήση του πρώτου προσώπου πληθυντικού αριθμού. Να δικαιολογήσεις την παραπάνω γλωσσική επιλογή του συγγραφέα (μονάδες 5), να μετασχηματίσεις το κείμενο της παραγράφου μετατρέποντας το ρηματικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό (μονάδες 5) και να εξηγήσεις την αλλαγή ύφους που παρατηρείς (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση που έχουν απέναντι στον γάμο στο Κείμενο 2 ο πατέρας της Ευλαλίας και ο Σπύρος και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία. Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15